

V. KRONIKA

92. WALNE ZGROMADZENIE DELEGATÓW POLSKIEGO TOWARZYSTWA LUDOZNAWCZEGO, WROCŁAW, 23 WRZEŚNIA 2016

W Muzeum Etnograficznym – Oddziale Muzeum Narodowego we Wrocławiu odbyło się 92. Walne Zgromadzenie Delegatów Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Przybyłych powitała dyrektor Muzeum – Elżbieta Berendt, która zaprosiła wszystkich uczestników spotkania do obejrzenia prezentowanych obecnie ekspozycji, a w szczególności niedawno otwartej wystawy „Skarby europejskiej kultury tradycyjnej”. Wspomniała także o historii miejsca, w którym odbywało się tegoroczne WZD PTL, czyli dawnego letniego pałacu biskupów wrocławskich. Następnie w imieniu Zarządu Głównego powitał obecnych prezes PTL – prof. dr hab. Michał Buchowski, który został poproszony o przewodniczenie dalszym obradom; obowiązek sporządzenia protokołu przyjęła dr Mariola Tymochowicz – zastępca sekretarza generalnego PTL.

Prof. Buchowski poprosił zaproszonych gości o zabranie głosu. W imieniu Czeskiego Towarzystwa Etnograficznego prof. Helena Beránková odczytała streszczenie sprawozdania z działalności Towarzystwa w ubiegłym roku, wymieniła tytuły wydanych publikacji, organizowane konferencje i inicjatywy podjęte przez Towarzystwo w ramach ochrony niematerialnego dziedzictwa UNESCO.

Prezes podziękował prof. Beránkowej za zabranie głosu i przeszedł do kolejnego punktu obrad, którym było uchwalenie regulaminu WZD. Za jego przyjęciem w głosowaniu jawnym opowiedzieli się wszyscy zebrani, po czym przystąpiono do wyboru Komisji Mandatowej. Komisja w składzie: Paulina Suchecka – przewodnicząca, Małgorzata Kłyk, Elżbieta Teresa Filip, rozdała mandaty delegatom i zebrała podpisy na liście obecności. Przewodnicząca ogłosiła, że w tegorocznym WZD PTL bierze udział 36 spośród 45 zgłoszonych delegatów, a więc istnieje *quorum* i Walne Zgromadzenie ma moc prawną w podejmowaniu uchwał. Do obrad dołączyła jedna spóźniona osoba – w głosowaniach brało zatem udział 37 delegatów. Ostateczna liczba głosujących delegatów została zamieszczona w sprawozdaniu. Następnie została wybrana Komisja Skrutacyjna w składzie: Agata Sikora, Joanna Kurbiel i Katarzyna Ceklarcz. Do Komisji Wnioskowej zaproponowano kandydatury Arkadiusza Jełowickiego, Filipa Wróblewskiego oraz Ewy Rossal. Komisji przedłożono wcześniej

złożone wnioski, zaproponowane przez członków Zarządu Głównego, które należało przegłosować na Walnym Zgromadzeniu.

Pierwszy wniesiony wniosek, zgłoszony przez Oddział PTL w Warszawie, dotyczył nadania członkostwa honorowego prof. dr hab. Zofii Sokolewicz; dwa kolejne, zgłoszone przez Oddział PTL w Krakowie, dotyczyły nadania członkostwa honorowego dr Krystynie Kwaśniewicz i doc. dr hab. Zofii Szromba-Rysowej. Prof. Buchowski poprosił przedstawicieli oddziałów o krótkie przedstawienie sylwetek osób zgłoszonych do tego szczególnego wyróżnienia. O dokonaniach naukowych prof. Sokolewicz mówiła prof. Anna Engelking, a o dr Kwaśniewicz i doc. dr hab. Szromba-Rysowej – Filip Wróblewski. Następnie prof. Buchowski poprosił o przeprowadzenie tajnego głosowania w tej sprawie.

Kolejnym punktem obrad było przyjęcie protokołu z 91. WZD we Lwowie – został on jednogłośnie przyjęty. Prof. Buchowski podziękował przy tej okazji dr Małgorzacie Michalskiej – sekretarzowi naukowemu konferencji oraz pracownikom Biura za zorganizowanie ubiegłorocznego WZD PTL i sesji naukowej.

Następnie sekretarz generalny PTL, dr hab. Piotr Grochowski odczytał najistotniejsze fragmenty sprawozdania z działalności Zarządu Głównego (delegaci otrzymali pełną treść wszystkich sprawozdań drogą elektroniczną). Poinformował między innymi, że rozwiązany został Oddział PTL w Zamościu, wymienił wszystkie formy działalności naukowej PTL, podał informacje o prowadzonych i zakończonych grantach i projektach badawczych realizowanych przy ZG PTL, o współpracy PTL z Muzeum Etnograficznym we Wrocławiu, a także o współudziale członków PTL w organizacji obchodów roku Antoniego Kaliny w Ostrowie Wielkopolskim. Na koniec przedstawiona została działalność wydawnicza PTL – wydane zostały kolejne zeszyty „Literatury Ludowej” przy finansowym udziale Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, w wersji elektronicznej ukazał się 54 tom „Łódzkich Studiów Etnograficznych” oraz kolejny numer „Zbioru Wiadomości do Antropologii Muzealnej”, a także cztery zeszyty Atlasu Polskich Strojów Ludowych. Jubileuszowy – 100 tom „Ludu” zostanie opublikowany ze środków pozyskanych drogą darowizny od instytucji i osób prywatnych. Na zakończenie sekretarz przekazał informację, że od 2017 roku wszystkie czasopisma w wersji elektronicznej będą zamieszczane na Akademickiej Platformie Czasopism UMK, której operatorem jest Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. W związku z tą zmianą ogłoszone zostały konkursy na redaktorów naczelnych, których kadencja będzie trwała cztery lata. Ostatnia informacja podana przez sekretarza dotyczyła uchwały ZG o przejściu z półrocznych sprawozdań finansowych na roczne. Zmianie uległ także termin składania sprawozdań merytorycznych. Obydwa sprawozdania, obejmujące dane roczne, mają być przedkładane do Biura PTL do końca lutego roku następnego.

Sprawozdanie finansowe zrelacjonowała skarbnik PTL – dr Anna Weronika Brzezińska. W związku z brakiem dotacji ministerialnej na wydawnictwa, opublikowanie czasopism oraz tytułów w seriach sfinansowane zostało ze źródeł instytucji współpracujących z Towarzystwem – były to przede wszystkim uniwersytety. Skarbnik wspomniała także o zwiększeniu wartości księgozbioru biblioteki i magazynu PTL. Podziękowała za składki, jakie wpłynęły od członków PTL i przypomniała, że po-

lityka finansowa Towarzystwa musi kierować się w stronę pozyskiwania grantów. Zachęcała do pisania nowych projektów. Sprawozdanie finansowe i merytoryczne przyjęte zostało jednogłośnie w głosowaniu jawnym.

W imieniu Głównej Komisji Rewizyjnej głos zabrał jej przewodniczący – dr Damian Kasprzyk, który przedłożył najistotniejsze informacje, zawarte w sprawozdaniu GKR, w tym stwierdzenie o zachowaniu płynności finansowej Towarzystwa. Zwrócił także uwagę, aby uchwały podejmowane przez ZG były numerowane, dokumenty finansowe precyzyjnie datowane i składy komisji rewizyjnych zweryfikowane (w niektórych oddziałach jest za mało członków, a w innych za dużo). Poprosił o przeprowadzenie dodatkowych wyborów lub wprowadzenie korekty w tej sprawie. Wnioskowano także, aby ZG zwrócił się do prezesów Oddziałów PTL w Białymstoku i Zielonej Górze o większą aktywność i o dostarczenie zaległych sprawozdań (z powodu ich niedostarczenia w ustalonym terminie, nie zostały uwzględnione w sprawozdaniu GKR). Obecna na sali prezes Oddziału PTL w Zielonej Górze poinformowała, że sprawozdania przywiozła i przekaże je do dokumentacji. Przewodniczący GKR zalecił zaktualizowanie w Biurze listy członków oddziałów. Komisja dobrze oceniła przejście czasopism na platformę cyfrową, ale z sugestią, aby w przyszłości stworzyć własną. Stwierdzono także, że zwiększył się zakres działań Biblioteki PTL; w jej siedzibie prowadzone są zajęcia edukacyjne, warsztaty, istnieje także współpraca ze studentami (wolontariat). Podkreślona została duża aktywność pięciu sekcji problemowych działających przy ZG PTL; podano również informację o utworzeniu dwóch kolejnych sekcji: Sekcji Ukrainoznawczej (działającej przy Oddziale PTL w Poznaniu) oraz Sekcji Studiów Azjatyckich (działającej przy Zarządzie Głównym). Sprawozdanie GKR przyjęte zostało większością głosów – cztery osoby wstrzymały się od głosu. Zgodnie z porządkiem obrad przedstawione miały być sprawozdania poszczególnych oddziałów PTL. Jednogłośnie zaproponowano, aby zrezygnować z ich prezentacji, gdyż będą ogólnie dostępne na stronie internetowej PTL. Przewodniczący obrad poprosił prezesów oddziałów, żeby przekazali informacje o wydarzeniach szczególnych. Ponieważ nikt nie wystąpił o zabranie głosu, prezes podziękował za przygotowanie sprawozdań, zachęcił do aplikowania o granty za pośrednictwem PTL i zwrócił uwagę na dużą aktywność sekcji działających przy ZG, proponując utworzenie dwóch nowych sekcji: mniejszości etnicznych i gender.

Następnie dyrektor Biura P. Suchecka wymieniła publikacje, które w tym roku kalendarzowym zostały wydane we współpracy z innymi instytucjami. Trzy ukazały się w ramach serii „Archiwum Etnograficzne”: *Przyszłość wielokulturowości w Polsce? Nowe wyzwania dla antropologii kulturowej i etnologii*, pod redakcją Doroty Angutek, *Sacrum w kulturze tradycyjnej i współczesnej*, pod redakcją Jana Adamowskiego i Marioli Tymochowicz oraz *Obrzęd sobótkowy. Tradycja i jej transformacje – studium etnokulturowe*, autorstwa Tomasza Rokosza. Kolejne dwie pozycje: *Znad Amuru do przestrzeni cyfrowej. Digitalizacja kolekcji dokumentów i fotografii Stanisława Poniatowskiego ze zbiorów Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego*, pod redakcją Stefanii Skowron-Markowskiej, i *Fotografia 100 lat temu. Kolekcja fotograficzna w zbiorach Stanisława Poniatowskiego*, autorstwa Marty Nowakowskiej,

zostały wydane w ramach realizacji grantu NPRH „Utworzenie repozytorium cyfrowego: Dokumenty i fotografie Stanisława Poniatońskiego (1884-1945)”. W ramach grantu „Atlas Polskich Strojów Ludowych: kontynuacja prac wydawniczych, przeprowadzenie badań terenowych i kwerend źródłowych oraz cyfryzacja materiałów źródłowych i udostępnienie ich w Internecie” ukazał się tom *Strój bamberski*, autorstwa Joanny Minksztyr. Paulina Suchecka wspomniała także o współpracy Biura PTL z Biblioteką Uniwersytetu Wrocławskiego i o tworzeniu nowej strony internetowej Towarzystwa, która będzie dostępna pod koniec 2016 roku, także w wersji angielskojęzycznej.

W dalszej części obrad WZD PTL głos zabrał prezes, prof. Buchowski, przedstawiając przebieg konkursu na redaktorów czasopism, który odbył się dzień wcześniej w siedzibie Biura. W skład komisji weszli: prof. Buchowski, prof. dr hab. Zbigniew Jasiewicz, dr Katarzyna Majbroda, dr Brzezińska, dr hab. Anna Engelking, prof. IS PAN i prof. dr hab. Aleksander Posern-Zieliński. Do prowadzenia redakcji czterech czasopism zgłosiło się po jednym kandydacie: „Literatura Ludowa” – prof. dr hab. Jolanta Ługowska, „Lud” – dr hab. Wojciech Dohnal, prof. UAM, „Zbiór Wiadomości do Antropologii Muzealnej” – dr hab. Katarzyna Barańska, „Łódzkie Studia Etnograficzne” – dr hab. Grażyna Ewa Karpińska, prof. UŁ. Komisja pozytywnie wyraziła się o wszystkich kandydaturach i tylko w przypadku dwóch czasopism poproszono redaktorów o zmodyfikowanie składu redakcji, tak aby osoby tam zasiadające pochodziły z różnych ośrodków naukowych. Prezes przypomniał, że od 2017 roku wszystkie nasze czasopisma, przechodząc na platformę cyfrową, będą musiały sprostać nowym zasadom prac redakcyjnych.

Kolejnym punktem obrad było przedstawienie i rozpatrzenie zgłoszonych wniosków. Przewodnicząca Komisji poinformowała, że w trakcie obrad nie wpłynęły żadne wnioski, więc rozpatrzone zostały tylko te zaproponowane przez ZG. Ogłoszono wyniki tajnego głosowania w sprawie przyznania tytułu honorowego członkostwa PTL. Spośród uprawnionych 33 osoby zagłosowały za przyznaniem członkostwa dr Kwaśniewicz, jedna była przeciwna, trzy wstrzymały się od głosu; 34 osoby zagłosowały za uhonorowaniem tym tytułem prof. Sokolewicz, trzy wstrzymały się od głosu; za nadaniem honorowego członkostwa doc. Szromba-Rysowej zagłosowały 32 osoby, dwie były przeciw, a trzy wstrzymały się od głosu. Zgodnie z podjętą uchwałą, prezes ZG PTL prof. Buchowski złożył (z powodu nieobecności zainteresowanych osób) na ręce prezesów oddziałów dyplomy dla nowych honorowych członków.

W drugim wniosku poproszono o powołanie pełnomocników, którzy będą podpisywać umowy dla członków Zarządu Głównego. Zgłoszono cztery kandydatury: Hanny Golli, Filipa Wróblewskiego, Joanny Kurbiel i Joanny Koźmińskiej. W wyniku głosowania wybrano: Hannę Gollę, Filipa Wróblewskiego i Joannę Kurbiel. Swoje obowiązki będą sprawować do końca kadencji obecnego ZG.

Kolejną wniesioną sprawą poddaną pod głosowanie było wprowadzenie zmiany w statucie PTL, dotyczącej wydłużenia kadencji zarządów sekcji z dwóch do czterech lat. Uprawnieni delegaci jednogłośnie zagłosowali za zmianą w statucie. Sekretarz generalny PTL – dr hab. Piotr Grochowski zgłosił wniosek o doprecyzowanie: czy do czterech lat wydłużone zostają obecnie trwające kadencje, czy też pozostają

one dwuletnie i dopiero w najbliższych wyborach zarządy sekcji będą wybierane na kadencję czteroletnią; zauważył też, że podczas trwania zjazdu we Wrocławiu – 22 i 23 września br. – odbyły się już wybory władz niektórych sekcji. Zdecydowano, aby poinformować zarządy wszystkich sekcji o zmianie w statucie, która będzie obowiązywać od najbliższych wyborów władz sekcji.

Wniesiona została także sprawa dotycząca zmiany nazw oddziałów PTL, tak aby zapis w Krajowym Rejestrze Sądowym był spójny z nazwami, którymi oddziały się posługują. Zaproponowano nazwę pełną i nazwę skrótową oraz poproszono o sprawdzenie prawidłowości zapisu adresów oddziałowych. Tylko jeden delegat wstrzymał się od głosu, jeden był przeciw, a 35 zgodziło się na wprowadzenie zaproponowanych, ujednoczonych nazw. Weryfikacja danych adresowych zostanie przeprowadzona w poszczególnych oddziałach, a wnioski o wprowadzenie właściwych zapisów zostaną złożone w KRS.

Prof. Buchowski zaproponował, a członkowie ZG poparli ten pomysł, aby Towarzystwo co roku przyznawało honorowe nagrody: za najlepszą książkę o tematyce antropologicznej, wystawę etnograficzną oraz najciekawszą działalność promująca tradycyjną i współczesną kulturę. Za ustanowieniem nagrody książkowej zagłosowały 34 osoby, jedna była przeciw, dwie wstrzymały się; za ustanowieniem nagrody za wystawę głosowały 33 osoby, jedna była przeciw, trzy wstrzymały się; za uhonorowaniem działalności promocyjnej głosowały 32 osoby, jedna była przeciw i cztery wstrzymały się. Tym samym przyznawanie nagród zostało zatwierdzone.

Po zakończeniu części poświęconej sprawom wnioskowym prof. Buchowski poprosił o głos prezesa Oddziału PTL w Gdańsku – Mirosława Kuklika, który poinformował o kolejnym Zjeździe PTL w 2017 roku. Ustalono termin: 22-25 czerwca 2017 roku oraz tytuł konferencji: „Region i regionalizm – między pasją a metodą”. Wyjątkowo zmieniono termin wrześniowy na czerwcowy ze względu na to, iż w Gdańsku odbywają się w tym czasie wydarzenia kulturalne będące atrakcją dla etnologów i antropologów: obchody sobótkowe w Jastarni i morska pielgrzymka rybacka w Zatoce Puckiej. Zdecydowano, że podobnie jak w tegorocznej konferencji, drugą jej część będą organizować członkowie poszczególnych sekcji problemowych działających przy ZG. Prezes Oddziału Gdańskiego dodał, że konferencja wpisze się w obchody 200-lecia urodzin Floriana Ceynowy – pierwszego działacza społecznego i regionalisty kaszubskiego. Zgłoszono także kolejne miejsca zjazdów: w 2018 roku (wstępnie) w Krakowie, w 2019 w Katowicach lub Chorzowie, a chęć organizacji zjazdu zgłosił w kolejnym wolnym terminie Oddział PTL w Łodzi.

Po omówieniu ramowej organizacji zjazdu PTL w 2017 roku w Gdańsku, prof. Buchowski zamknął 92. Walne Zgromadzenie Delegatów Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego i zaprosił wszystkich do udziału w przyszłorocznym spotkaniu.

Mariola Tymochowicz

SPRAWOZNIANIE Z DZIAŁALNOŚCI ZARZĄDU GŁÓWNEGO POLSKIEGO TOWARZYSTWA LUDOZNAWCZEGO ZA OKRES OD WRZEŚNIA 2015 DO SIERPNI 2016 ROKU

Dane ogólne

Liczba członków Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego na koniec sierpnia 2016 roku wynosiła 712 osób, przy czym w ostatnim roku do Towarzystwa przyjęto 30 nowych członków. W okresie sprawozdawczym w PTL działało 16 oddziałów terenowych (Białystok, Bielsko-Biała, Cieszyn, Gdańsk, Kraków, Lublin, Łódź, Msza na Dolna, Opole, Poznań, Północno-Mazowiecki z siedzibą w Ciechanowie, Śląski z siedzibą w Bytomiu, Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra) oraz 5 sekcji problemowych (Sekcja Stroju Ludowego, Sekcja Muzeologiczna, Sekcja Antropologii Historii, Sekcja Metodologiczna, Sekcja Folklorystyczna). Uchwałą Zarządu Głównego z 4 marca 2016 roku rozwiązany został oddział terenowy w Zamościu. Powodem tej decyzji był utrzymujący się od dłuższego czasu brak wystarczającej liczby członków w tym oddziale. Uchwałami ZG z 29 czerwca 2016 roku powołane zostały dwie nowe sekcje problemowe: Sekcja Ukrainoznawcza (działająca przy oddziale Poznań) oraz Sekcja Studiów Azjatyckich (działająca przy ZG).

Towarzystwo prowadzi własną stronę internetową (<http://www.ptl.info.pl/>), a także profil w serwisie społecznościowym Facebook (<https://www.facebook.com/ptl>). Członkowie PTL redagują również osobny portal związany z długofalowym projektem Atlas Polskich Strojów Ludowych (<http://stroje.ptl.info.pl/>) oraz powiązany z nim profil w serwisie społecznościowym Facebook (<https://www.facebook.com/strojeludowe>).

25 września 2015 roku we Lwowie odbyło się 91. Walne Zgromadzenie Delegatów PTL, w którym udział wzięło 125 zarejestrowanych uczestników. W trakcie WZD dokonano wyboru władz Towarzystwa na kadencję 2016-2019. ZG ukonstytuował się w następującym składzie: prof. dr hab. Michał Buchowski (prezes), dr hab. Grażyna Ewa Karpińska, prof. UŁ (wiceprezes), dr hab. Katarzyna Barańska (wiceprezes), dr Katarzyna Majbroda (wiceprezes), dr hab. Piotr Grochowski (sekretarz generalny), dr Mariola Tymochowicz (zastępca sekretarza), dr Anna Weronika Brzezińska (skarbnik), dr Michał Mokrzan (zastępca skarbnika), dr Hubert Czachowski (członek zarządu), dr hab. Anna Nadolska-Styczyńska (członek zarządu), dr hab. Teresa Smolińska, prof. UO (członek zarządu), dr hab. Anna Engelking, prof. IS PAN (członek zarządu).

Szczegółowe sprawozdanie z 91. WZD PTL zostało opublikowane w 99 tomie czasopisma „Lud”. W okresie sprawozdawczym odbyły się cztery posiedzenia ZG.

Biuro Zarządu Głównego

W okresie sprawozdawczym w biurze ZG pracowały następujące osoby:

1. Paulina Suchecka (3/4 etatu) – kierowniczka biura oraz Biblioteki i Archiwum PTL, sprawy wydawnicze, obsługa archiwum oraz biblioteki, sprawy członkowskie;
2. Agata Sikora (1/2 etatu) – główna księgową PTL;
3. Joanna Tomaszewska (pełen etat, zastępstwo za przebywającą na zwolnieniu lekarskim Annę Kurpiel) – organizowanie procesu wydawniczego bieżących publikacji PTL, promocja i dystrybucja wydawnictw PTL, obsługa magazynu wydawnictw oraz strony internetowej PTL, pozyskiwanie środków na działalność statutową PTL oraz obsługę grantów realizowanych przez PTL.

Ponadto na podstawie umowy pomiędzy PTL a Uniwersytetem Wrocławskim, w Bibliotece PTL pracuje Aleksandra Michałowska (zatrudniona na cały etat w BUWr), która jest odpowiedzialna za gromadzenie, opracowanie i digitalizację zbiorów, a także obsługę czytelników, prowadzenie strony internetowej PTL oraz przygotowywanie sprawozdań dla BUWr.

Działalność naukowa i popularnonaukowa

W okresie sprawozdawczym w PTL realizowano lub przygotowywano następujące projekty badawcze oraz projekty z zakresu popularyzacji i udostępniania wyników badań naukowych:

1. „Atlas Polskich Strojów Ludowych: kontynuacja prac wydawniczych, przeprowadzenie badań terenowych i kwerend źródłowych oraz cyfryzacja materiałów źródłowych i udostępnienie ich w Internecie”. Projekt realizowany od marca 2013 do sierpnia 2016 roku w ramach grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (0095/NPRH2/H11/81/2013), kierowany przez dr Brzezińską (wartość grantu 375 102 zł).

2. „Utworzenie repozytorium cyfrowego: Dokumenty i fotografie Stanisława Poniatowskiego (1884–1945)”. Projekt realizowany od lipca 2014 do lipca 2016 roku w ramach grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (0073/NPRH3/H11/82/2014), kierowany przez dr Stefanię Agnieszkę Skowron-Markowską (wartość grantu 350 000 zł);

3. „Słownik wierzeń i zwyczajów słowiańskich pod redakcją Adama Fischera – dzieło niedokończone”. Projekt realizowany od lutego 2015 do kwietnia 2017 roku w ramach grantu Narodowego Centrum Nauki (UMO-2014/13/D/HS3/03697), kierowany przez dr Monikę Kujawską (wartość grantu 212 918 zł);

4. „Opracowanie i udostępnienie unikatowej spuścizny po dr. Janie Dekowskim – wybitnym polskim etnografie i badaczu folkloru”. Projekt realizowany w ramach grantu przyznanego przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych (wartość grantu 17 967 zł), termin zakończenia – październik 2016 roku;

5. „Niematerialne dziedzictwo regionu i skarby europejskiej kultury tradycyjnej”. Wystawa realizowana w ramach dofinansowania przyznanego przez Muzeum Narodowe we Wrocławiu (10 400 zł) oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (30 000 zł). Wystawa otwarta 2 września 2016 roku;

6. Międzynarodowa konferencja naukowa „Polska i ukraińska etnologia dzisiaj. Kontynuacja i perspektywy”, Lwów, 24-27 września 2015 roku. Przedsięwzięcie współorganizowane przez: Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu, Muzeum Etnograficzne Oddział Muzeum Narodowego we Wrocławiu, Towarzystwo Naukowe im. Tarasa Szewczenki, Instytut Narodoznawstwa Narodowej Akademii Nauk Ukrainy we Lwowie, Uniwersytet im. Iwana Franki we Lwowie, Centrum Historii Miejskiej Europy Środkowo-Wschodniej we Lwowie;

7. Przygotowanie międzynarodowej konferencji naukowej „Jaka refleksja o kulturze jest dziś potrzebna Europie” towarzyszącej 92. WZD PTL we Wrocławiu, 21-25 września 2016 roku. Przedsięwzięcie dofinansowane przez Biuro Festiwalowe Impart 2016 (10 000 zł);

8. Rok Antoniego Kaliny w Ostrowie Wielkopolskim. W ramach umowy o współpracy z Urzędem Miasta w Ostrowie Wielkopolskim, PTL podjął następujące działania:

- a. Przygotowanie i wydanie publikacji, *Wielkopolanin we Lwowie. Antoni Kalina (1846-1906) – slawista i etnograf* autorstwa dr Brzezińskiej i dr. Czachowskiego;
- b. Współorganizacja wystawy „Z Krępy do Lwowa... Droga prof. Antoniego Kaliny” oraz konferencji naukowej pod tym samym tytułem, w której uczestniczyli prof. Buchowski, dr Brzezińska oraz dr Czachowski;
- c. Utworzenie i prowadzenie profilu poświęconego Antoniemu Kalinie w serwisie społecznościowym Facebook (<https://www.facebook.com/Antoni-Kalina>).

ZG PTL podjął działania zmierzające do zachęcenia badaczy z różnych ośrodków, aby aplikowali o środki na badania naukowe za pośrednictwem Towarzystwa. W tym celu sformułowano i umieszczono na stronie internetowej ogólne wytyczne dla osób chcących składać wnioski o granty za pośrednictwem PTL.

Działalność wydawnicza

Wprowadzona od 2016 roku zmiana zasad przyznawania przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego środków na upowszechnianie wyników badań naukowych (tzw. DUN) sprawiła, iż zniknęło główne źródło, z jakiego do tej pory PTL pozyskiwało dofinansowanie na działalność wydawniczą. W związku z powyższym, nie udało się też zdobyć ministerialnego dofinansowania na publikację żadnych pozycji ujętych w planie wydawniczym na 2016 rok. W tej sytuacji ZG PTL wycofał się częściowo z pierwotnych planów wydawniczych, a zarazem podjął starania o znalezienie innych źródeł finansowania lub współwydawców dla części planowanych publikacji. Postanowiono między innymi przeprowadzić wśród członków PTL zbiórkę pieniędzy na wydanie setnego, jubileuszowego numeru czasopisma „Lud”. Z kolei

w przypadku „Literatury Ludowej” udało się pozyskać partnerów, umożliwiających sfinansowanie druku wszystkich numerów za rok 2016 (Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Stowarzyszenie Trickster, Uniwersytet Szczeciński).

Ze względu na niepewną sytuację finansową nie sporządzono planu wydawniczego na rok 2017, zakładając, że PTL będzie publikowało prace naukowe tylko w sytuacji, gdy środki finansowe na ich wydanie uda się pozyskać w ramach projektów badawczych lub w ramach współpracy z innymi podmiotami (wydawnictwa, fundacje, samorządy, jednostki naukowe).

W okresie sprawozdawczym PTL był wydawcą i współwydawcą następujących publikacji:

1. Czasopisma:

„Lud” (t. 99);

„Literatura Ludowa” (numery 3/2015, 4-5/2015, 6/2015, 1/2016, 2/2016);

„Łódzkie Studia Etnograficzne” (t. 54: G.E. Karpińska, A. Krupa-Ławrynowicz, red., *The Culinaries*) – publikacja elektroniczna;

„Zbiór Wiadomości do Antropologii Muzealnej” (nr 3 za 2016 r.) – publikacja elektroniczna.

2. Serie wydawnicze PTL:

a. „Archiwum Etnograficzne”:

D. Angutek (red.), *Przyszłość wielokulturowości w Polsce? Nowe wyzwania dla antropologii kulturowej i etnologii* (współwydawca Uniwersytet Zielonogórski);

T. Rokosz, *Obrzęd Sobótkowy. Tradycja i jej transformacje (studium etnokulturowe)*, (współwydawca Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach);

J. Adamowski, M. Tymochowicz (red.), *Sacrum w tradycji i kulturze współczesnej* (współwydawca Wydawnictwo UMCS).

b. „Atlas Polskich Strojów Ludowych”:

S. Trebunia-Staszek, A. i M. Etynkowscy, K. Fiedler, *Strój podhalański*;

Ł. Stanaszek, E. Piskorz-Branekova, *Strój wilanowski z nadwiślańskiego Urzecza*;

J. Minksztym, *Strój bambrów poznańskich*;

A.W. Brzezińska, A. Paprot, M. Tymochowicz, *Klocki, snutki, perebory. Tradycyjne rękodzieło wobec wyzwań współczesności*.

c. „Biblioteka Literatury Ludowej”:

K. Kowalczyk, *Baśń w zwierciadle popkultury. Renarracje baśni ze zbioru „Kinder- und Hausmärchen” Wilhelma i Jakuba Grimmów w przestrzeni kultury popularnej* (współwydawca Stowarzyszenie Badaczy Popkultury i Edukacji Popkulturowej „Trickster”).

3. Publikacje poza seriami:

P. Grochowski, A. Miancki (red.), *Adam Fischer*;

S. Skowron-Markowska (red.), *Znad Amuru do przestrzeni cyfrowej. Digitalizacja kolekcji dokumentów i fotografii Stanisława Poniatowskiego ze zbiorów Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego*;

M. Nowakowska, *Fotografia sto lat temu. Kolekcja fotograficzna w zbiorach Stanisława Poniatowskiego*;

A.W. Brzezińska, H. Czachowski, *Wielkopolanin we Lwowie. Antoni Kalina (1846-1906) – slawista i etnograf* (współwydawca Urząd Miasta Ostrowa Wielkopolskiego).

W ramach prowadzonej wymiany wydawnictw z tomów i tytułów wydanych od września 2015 do sierpnia 2016 roku przekazano na wymianę 376 woluminów (141 egzemplarzy „Ludu” i tytułów w seriach oraz 47 kompletów „Literatury Ludowej” – każdy po 5 woluminów). W tym samym okresie sprzedano 2041 egzemplarzy wydawnictw PTL.

W związku z aktualną sytuacją finansową (brak możliwości uzyskania z MNiSW dofinansowania na druk publikacji) oraz zmieniającymi się standardami wydawania czasopism naukowych (rozwój platform cyfrowych oraz elektronicznych form publikacji) ZG na posiedzeniu 4 marca 2016 roku podjął decyzję, iż od roku 2017 czasopisma PTL będą wydawane w wersji elektronicznej i umieszczone na cyfrowej platformie czasopism. Po dokładnym przeanalizowaniu istniejących możliwości oraz działających w Polsce tego rodzaju platform, na posiedzeniu 29 czerwca 2016 roku ZG podjął uchwałę, iż wszystkie czasopisma PTL zostaną umieszczone na Akademickiej Platformie Czasopism, której operatorem jest Wydawnictwo Naukowe UMK w Toruniu. Jednocześnie ZG podjął uchwałę o zmianie trybu pracy i powoływania redakcji czasopism. Zgodnie z tą uchwałą, redakcje wszystkich czasopism PTL ulegną rozwiązaniu z końcem 2016 roku. Z dniem 1 stycznia 2017 powołane zostaną nowe redakcje, przy czym redaktorzy naczelni będą wybierani w trybie konkursowym na czteroletnie kadencje, natomiast pozostali członkowie redakcji oraz rad redakcyjnych będą proponowani przez redaktora naczelnego i powoływani przez ZG.

Biblioteka i archiwum naukowe

Zasób Biblioteki Naukowej im. Jana Czekanowskiego liczy ogółem 45 830 woluminów. W okresie sprawozdawczym zwiększył się on o 553 woluminy, w tym 198 zakupionych, 227 z wymiany i 109 z darów.

W roku 2015 PTL pozyskał z MNiSW środki w wysokości 36 300 zł (umowa nr 893/P–DUN/2015) na działalność biblioteki w zakresie zadań dotyczących gromadzenia zbiorów i uzupełnianie zasobów bibliotecznych oraz udostępnianie księgozbioru i informacji bibliotecznej. W związku z opóźniającymi się decyzjami MNiSW w sprawie składanych przez PTL wniosków o dofinansowanie działalności biblioteki

na rok 2016, w pierwszej połowie tego roku powstrzymano się od większych zakupów. W okresie sprawozdawczym z biblioteki skorzystało łącznie 414 osób, którym wypożyczono 799 woluminów druków zwartych oraz 425 woluminów czasopism.

Z początkiem 2016 roku katalog Biblioteki PTL został przyłączony do głównego katalogu komputerowego Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego w systemie Virtua, w związku z czym zaprzestano opracowania druków zwartych w katalogu komputerowym MAK, który był użytkowany w latach 2007-2015. Pracownik Biblioteki PTL został przeszkolony w zakresie sporządzania rekordów do katalogu Virtua i wszystkie nowo wpływające egzemplarze druków zwartych znajdują się już w katalogu BUWr. Czasopisma zaś kataloguje się nadal za pomocą katalogów kartkowych.

W 2016 roku podjęto też prace nad digitalizacją zbiorów Biblioteki PTL, rozpoczynając od pozycji najstarszych i niedostępnych w innych bibliotekach cyfrowych. Po opracowaniu zostaną one opublikowane w Bibliotece Cyfrowej Uniwersytetu Wrocławskiego.

W Archiwum Naukowym PTL znajduje się łącznie w przybliżeniu 2660 jednostek archiwalnych, z czego 980 stanowi tak zwane Archiwum Sybirackie, a 1680 właściwe Archiwum PTL. W okresie sprawozdawczym do archiwum wpłynęły trzy nowe teki „sybirackie” oraz dokumentacja rozwiązanego oddziału PTL w Opocznie. Z archiwum skorzystało 16 osób, którym udostępniono w czytelni 167 teczek. Prócz tego wykonano skany 14 numerów inwentarzowych na zamówienie Wydziału Filologicznego UMK w Toruniu.

W ramach realizowanych projektów badawczych oraz pozyskanych grantów, w archiwum podjęto lub kontynuowano, a częściowo także zakończono prace z zakresu konserwacji, digitalizacji, opracowywania oraz udostępniania następujących kolekcji:

1. Dokumenty i fotografie Stanisława Poniatowskiego (1884-1945);
2. Materiały Adama Fischera zgromadzone do niewydanego *Słownika wierzeń i zwyczajów słowiańskich*;
3. Spuścizna po dr. Janie Piotrze Dekowskim.

Ośrodek Dokumentacji i Informacji Etnograficznej

Kierownikiem Ośrodka Dokumentacji i Informacji Etnograficznej jest dr Inga Kuźma. Od 1999 roku do chwili obecnej działalność ODiE możliwa jest głównie dzięki społecznej pracy obecnego kierownika oraz mgr Małgorzaty Wilbik, mgr Alicji Piotrowskiej i mgr Anny Deredas. Pozyskiwane za pośrednictwem PTL fundusze na opłacenie prac bibliograficznych, tłumaczeń, aktualizację oprogramowania, obsługę informatyczną baz danych i uaktualnianie katalogu on-line „Bibliografii Etnografii Polskiej” stanowią niespełna 50% wartości wykonywanego zadania.

W roku 2015 ODiE zrealizował następujące prace w ramach tworzenia i utrzymania baz danych, finansowane ze środków MNiSW (umowa 833/P-DUN/2015 – kwota dofinansowania 55 940 zł):

1. Aktualizacja katalogu on-line „Bibliografii Etnografii Polskiej w internecie” – uzupełnienie brakujących w bazie danych not bibliograficznych prac z zakresu antropologii kulturowej, etnologii i folklorystyki za lata 2000-2010 i retrospektywny rok 1998;

2. Tworzenie i użytkowanie bibliograficznych baz danych – kontynuacja na rok 2015. Gromadzenie informacji na nośnikach komputerowych, kwerenda biblioteczna, klasyfikacja i zapis w bazie danych bibliograficznych za 2013 rok do bieżącej bibliografii etnografii polskiej;

3. Umiędzynarodowienie dorobku polskiej antropologii kulturowej i dziedzin pokrewnych za wybrane lata 2010 i 2013;

4. Upowszechnianie i promocja osiągnięć nauki polskiej – kontynuacja na rok 2015. Opracowanie selektywnej bibliografii etnografii polskiej za 2014 rok dla bibliografii międzynarodowej – *International Bibliography of the Social Sciences*.

Ogólnie w roku 2015 do BEP zostały wpisane 1743 noty, a łączna liczba rekordów bibliograficznych umieszczonych w BEP wynosi obecnie 34 698.

Na rok 2016 zaplanowano trzy zadania, na które łącznie uzyskano z MNiSW środki w wysokości 47 455 zł:

1. Tworzenie i użytkowanie bibliograficznych baz danych – kontynuacja prac. Gromadzenie informacji na nośnikach komputerowych, kwerenda biblioteczna, klasyfikacja i zapis w bazie danych bibliograficznych za 2015 rok do bieżącej „Bibliografii Etnografii Polskiej” (BEP);

2. Upowszechnianie i promocja osiągnięć nauki polskiej – kontynuacja prac. Opracowanie selektywnej bibliografii etnografii polskiej za 2015 rok dla bibliografii międzynarodowej – *International Bibliography of the Social Science*;

3. Umiędzynarodowienie i popularyzacja dorobku polskiej antropologii kulturowej i dziedzin pokrewnych wśród użytkowników obcojęzycznych – kontynuacja prac za lata 2009 i 2010.

W związku z tym, że MNiSW rozpatrzyło wnioski o finansowanie prac planowanych w 2016 roku dopiero w lipcu oraz ze względu na rozpatrywanie przez MNiSW odwołania w sprawie decyzji o odmowie finansowania jednego z zadań, prace nad realizacją powyższych zadań będą prowadzone w czwartym kwartale 2016 roku.

Piotr Grochowski
Sekretarz Generalny PTL

POSIEDZENIE KOMITETU NAUK ETNOLOGICZNYCH PAN
INAUGURUJĄCE KADENCJĘ 2016-2019, WARSZAWA,
4 LUTEGO 2016

Zebraniu przewodniczył dziekan Wydziału I PAN – prof. dr hab. Stanisław Filipowicz, który powitał zgromadzonych nowo wybranych członków Komitetu, a następnie wręczył im dokumenty powołania do Komitetu na kadencję 2016-2019. Na posiedzeniu obecnych było 25 spośród 29 wybranych członków. Nieobecność swą usprawiedliwili profesorowie: Michał Buchowski, Anna Engelking, Jan Święch i Jerzy S. Wasilewski. Dokumenty powołania odebrali następujący profesorowie: Jan Adamowski, Janusz Barański, Marcin Brocki, Wojciech J. Burszta, Piotr Dahlig, Mirosława Drozd-Piasecka, Róża Godula-Węclawowicz, Janina Hajduk-Nijakowska, Katarzyna Kaniowska, Grażyna E. Karpińska, Zygmunt Kłodnicki, Eugeniusz Kłosek, Waldemar Kuligowski, Jolanta Ługowska, Anna Malewska-Szałygin, Janusz Mucha, Anna Nadolska-Styczyńska, Jacek J. Pawlik, Danuta Penkala-Gawęcka, Adam Pomieciński, Halina Rusek, Jacek Schmidt, Teresa Smolińska, Anna Wieczorkiewicz i Hanna M. Zowczak, a także Zbigniew Jasiewicz jako honorowy przewodniczący Komitetu i Aleksander Posern-Zieliński jako członek-korespondent PAN.

Z kolei dziekan zarządził wybór komisji skrutacyjnej celem przeprowadzenia wyborów. Jej członkami zostali profesorowie: Kłodnicki, Godula-Węclawowicz i Drozd-Piasecka. Następnie przystąpiono do wyboru przewodniczącego KNE. Prof. Kaniowska zgłosiła kandydaturę dotychczasowego przewodniczącego, uzasadniając merytorycznie swój wniosek kompetencjami naukowymi i osiągnięciami organizacyjnymi kandydata w poprzedniej kadencji. Wobec braku innych kandydatów na to stanowisko, przystąpiono do wyborów, w wyniku których prof. Posern-Zieliński uzyskał jednoznaczne poparcie wszystkich obecnych na zebraniu członków Komitetu. Tym samym, przewodniczącym Komitetu Nauk Etnologicznych PAN na bieżącą kadencję został ponownie prof. Posern-Zieliński.

Kolejne głosowanie obejmowało wybór dwóch zastępców przewodniczącego. Zgłoszono kandydatury profesorów: Kaniowskiej, Brockiego, Malewskiej-Szałygin i Wasilewskiego (który pisemnie wyraził zgodę na kandydowanie). Po przeprowadzeniu głosowania okazało się, że najwięcej głosów uzyskały: Kaniowska (UŁ) i Malewska-Szałygin (UW). Zostały one zastępcami przewodniczącego Komitetu.

W kolejnym punkcie obrad przystąpiono do wyboru sekretarza KNE. Jako kandydatki zgłoszono profesor Engelking (która wyraziła pisemną zgodę na kandydowanie) i profesor Nadolską-Styczyńską. W wyniku głosowania, większość głosów uzyskała Engelking (IS PAN), która została sekretarzem naukowym Komitetu Nauk Etnologicznych PAN.

Następnym punktem zebrania był wybór członków prezydium Komitetu. Po dyskusji postanowiono zachować dotychczasową liczbę czterech członków prezydium. Zgłoszono kandydatury profesorów: Smolińskiej, Brockiego, Kuligowskiego, Burszty, Zowczak i Nadolskiej-Styczyńskiej. W wyniku głosowania największą liczbę

bę głosów uzyskali profesorowie: Smolińska, Brocki, Burszta i Zowczak. Zostali oni członkami Prezydium KNE PAN.

Ostatnim etapem wyborów było powołanie członków komisji wyborczej na całą kadencję Komitetu. Zgłoszono trzech kandydatów, profesorów: Wasilewskiego, Adamowskiego i Karpińską. Wszyscy jednogłośnie zostali powołani do Komisji Wyborczej KNE PAN. Postanowiono, że przewodniczącemu Komisji wybiorą sami członkowie tego gremium.

W końcowej części zebrania nowo powołany przewodniczący przedstawił informacje statystyczno-porównawcze na temat zmian w składzie członków Komitetu w kadencjach 2011-2015 i 2016-2019. Porównanie to obejmowało takie parametry, jak: ośrodki akademickie, środowiska naukowe, płeć, wiek, stopnie i tytuły naukowe oraz subdyscypliny.

W dalszej części zajęto się debatą na temat najbliższych zadań KNE, między innymi wskazano na konieczność opracowywania raportów analitycznych na temat ważnych spraw społeczno-kulturowo-naukowych powiązanych z kompetencjami nauk etnologicznych oraz konieczność dokonania wyboru, na najbliższym zebraniu, specjalistów Komitetu.

Zdecydowano, że najbliższe posiedzenie KNE PAN odbędzie się w Krakowie w kwietniu 2016 roku, ze względu na jubileusz tamtejszego uniwersyteckiego ośrodka etnologicznego. Zgłoszono także propozycję, aby jesienne zebranie KNE PAN odbyło się we Wrocławiu, we wrześniu, a następne, już w 2017 roku, w Łodzi. Na tym zebranie zakończono.

Aleksander Posern-Zieliński

POSIEDZENIE PLENARNE KOMITETU NAUK ETNOLOGICZNYCH PAN, KRAKÓW, 21 KWIETNIA 2016

Drugie plenarne posiedzenie Komitetu w nowej kadencji odbyło się w Krakowie na Uniwersytecie Jagiellońskim. Obrady toczyły się w Sali Senackiej Collegium Maius, dzięki zaproszeniu dyrektora Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej UJ – prof. Marcina Brockiego. Sesja krakowska związana była bezpośrednio z obchodami jubileuszu 90-lecia powstania Instytutu. Przybyłych na nią członków Komitetu, a także rektora UJ – prof. Wojciecha Nowaka, prorektora UJ – prof. Andrzeja Manię, dziekana Wydziału Historycznego – prof. Jana Świącha oraz zaproszonych na to posiedzenie pracowników Instytutu powitał jego dyrektor, oddając z kolei głos rektorowi. Następnie przemówił prof. Aleksander Posern-Zieliński, przewodniczący Komitetu, który wyraził satysfakcję z faktu, iż w tak ważnych uroczystościach jubi-

leuszowych krakowskiej etnologii mógł wziąć udział Komitet Nauk Etnologicznych PAN, a następnie zwrócił uwagę na wielką rolę i znaczące osiągnięcia etnologicznej placówki krakowskiej dla całego krajowego środowiska. Z kolei głos zabrał prof. Zbigniew Jasiewicz, honorowy przewodniczący Komitetu, który podzielił się kilkoma refleksjami z czasów, gdy studiował na UJ. W dalszej kolejności prof. Brocki przedstawił podstawowe informacje o Instytucie odnoszące się do okresu 2014-2015. Scharakteryzował pokrótce jego strukturę, skład kierownictwa, profil absolwenta oraz omówił główne kierunki działalności naukowej, dydaktycznej, edytorskiej, wspominając także o konferencjach, kontaktach zagranicznych, badaniach terenowych i aktywności naukowej studentów. Uroczystą część posiedzenia zakończyło wystąpienie prof. Zbigniewa Libery, który omówił wyniki projektu badawczego zrealizowanego ostatnio w Instytucie, opartego na niemieckich materiałach źródłowych z czasów II wojny światowej. Efektem tych studiów stała się monografia *Antropologia i etnologia w czasie wojny*, ukazująca rolę nazistowskich badań rasowo-ludoznawczych w polityce okupacyjnej III Rzeszy na terenach Generalnego Gubernatorstwa. Na zakończenie tego uroczystego posiedzenia jego uczestnicy zapoznali się z wystawą fotograficzną związaną tematycznie z tym projektem.

W drugiej, organizacyjnej części zebrania, przewodniczący Komitetu wręczył z ramienia PAN nominacje na członkinie Komitetu prof. prof. Annie Engelking i Annie Wieczorkiewicz, których nie było na posiedzeniu inauguracyjnym nową kadencję. W dalszej kolejności przedstawił zebrany nowego członka Komitetu, prof. Wojciecha Dohnała, o dokooptowaniu którego zdecydowali w głosowaniu członkowie zebrania plenarnego Wydziału I PAN, uzupełniając w ten sposób ostatnie wakuujące miejsce. Następnie prof. Katarzyna Kaniowska zaproponowała uczczenie minutą ciszy pamięci zmarłej prof. Elżbiety Tarkowskiej, byłej członkini Komitetu.

Kolejny punkt programu dotyczył wyboru tak zwanych specjalistów. Komitet, korzystając ze swoich regulaminowych uprawnień, przegłosował pozytywnie następujące kandydatury:

1. specjaliści zasiadający w KNE także w poprzedniej kadencji: dr Zbigniew Benedyktowicz (Instytut Sztuki PAN), dr Arkadiusz Bentkowski (Polski Instytut Antropologii), dr Hubert Czachowski (Muzeum Etnograficzne w Toruniu);
2. specjaliści powołani po raz pierwszy: dr Kamila Baraniecka-Olszewska (IAiE PAN), dr Anna W. Brzezińska (IEiAK UAM), dr Katarzyna Kość-Ryżko (IAiE PAN), dr hab. Grażyna Kubica-Heller (IS UJ).

Następnie przystąpiono do dyskusji nad powołaniem komisji Komitetu na nową kadencję, w wyniku czego aprobatę zyskały:

1. Komisja do Badania Wschodu w składzie: prof. dr hab. Jasiewicz, prof. UAM, dr hab. Danuta Penkala-Gawęcka i prof. dr hab. Jerzy S. Wasilewski. Podział obowiązków, jak i wybór kolejnych członków zostanie dokonany na pierwszym zebraniu Komisji;
2. Komisja Antropologii Miasta w składzie: prof. UŁ, dr hab. Grażyna E. Karpińska – przewodnicząca, prof. IAiE PAN, dr hab. Róża Godula-Węclawowicz –

wiceprzewodnicząca, dr hab. Adam Pomieciński – sekretarz, członkowie: prof. UAM, dr hab. Wojciech Dohnal, prof. UWM, dr hab. Jacek J. Pawlik i prof. dr hab. Halina Rusek;

3. Komisja Folklorystyczna w składzie: prof. UO, dr hab. Teresa Smolińska – przewodnicząca, prof. UMCS, dr hab. Jan Adamowski – wiceprzewodniczący, członkowie: prof. dr hab. Piotr Dahlig, prof. IS PAN, dr hab. A. Engelking, prof. UO, dr hab. Janina Hajduk-Nijakowska, prof. UŚ, dr hab. Zygmunt Kłodnicki, prof. dr hab. Jolanta Ługowska i prof. dr hab. Hanna M. Zowczak. Wakat zostanie uzupełniony w najbliższym czasie.

Przewodniczący Komitetu poruszył także sprawę pojawiających się opinii krytycznych pod adresem środowiska etnologicznego, według których coraz częściej etnologowie zajmują się problemami niszowymi zamiast koncentrować się na kwestiach szczególnie istotnych dla życia kraju i społeczeństwa. Zdaniem przewodniczącego, nie można tych zarzutów ignorować i należałoby podjąć w tym zakresie krytyczną debatę dla osądzenia, w jakim stopniu takie zastrzeżenia są uzasadnione, a w jakim niesprawiedliwe, i co należałoby zrobić, aby ewentualnie dokonać reorientacji priorytetów badawczych. Prof. Hajduk-Nijakowska uznała ten pomysł za dobry i zaproponowała, by Komitet przeprowadził odpowiednią debatę, a jej wyniki upowszechnił.

Z kolei prof. Kaniowska scharakteryzowała działalność i plany Polskiego Instytutu Antropologii. W związku z tym, że PIA będzie obchodzić w 2017 roku 10-lecie istnienia, projektowany jest II Kongres Antropologiczny, który ma się odbyć w październiku tegoż roku we Wrocławiu. W ramach Kongresu będzie zorganizowany Przegląd Filmów Etnograficznych w Łodzi oraz zostaną wznowione kolokwia antropologiczne. Ponadto prof. Kaniowska poinformowała, że kolekcja audiobooków została udostępniona w systemie on-line w bibliotece cyfrowej PIA; dodała także, że oczekuje się na propozycje 10-12 tytułów, które powinny się znaleźć w tym zestawie i które warto byłoby popularyzować także poza środowiskiem etnologicznym.

Na zakończenie ustalono, że w 2016 roku odbędą się jeszcze dwa posiedzenia Komitetu: pierwsze we wrześniu we Wrocławiu, a drugie na początku grudnia w Toruniu.

Irena Kabat

KONFERENCJA „JAKA REFLEKSJA O KULTURZE JEST
DZISIAJ POTRZEBNA EUROPIE? WYZWANIA, DYLEMATY,
PERSPEKTYWY”, WROCŁAW, 22-23 WRZEŚNIA 2016¹

Historia dyscyplin naukowych, takich jak: antropologia społeczno-kulturowa, kulturoznawstwo, folklorystyka, muzeologia, socjologia, filozofia, literaturoznawstwo, uprawianych na starym kontynencie, współtworzona jest między innymi przez refleksję nad kulturowym dziedzictwem Europy. Pojęcie kultury, a także tego, co kulturowe, funkcjonuje jako wyraźny idiom w myśli naukowej tychże dyscyplin, inicjując ich stopniowe przemiany w zakresie przedmiotów i obszarów zainteresowań, metodologii oraz narzędzi badawczych, a także celów i sposobów rozumienia poznania. Kolejne zwroty i reorientacje tych dyscyplin mają bowiem charakter kulturowy, ale także społeczny i kognitywny, funkcjonując nie tylko na zasadzie pojęć opisowych, lecz również w charakterze kategorii analitycznych, które profilują widzenie praktyk społeczno-kulturowych, procesów i zjawisk zajmujących przedstawicieli wymienionych dyscyplin.

Ogólnopolska konferencja naukowa „Jaka refleksja o kulturze jest dzisiaj potrzebna Europie? Wyzwania, dylematy, perspektywy”, która odbyła się w ramach obchodów 92. Walnego Zgromadzenia Delegatów Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego oraz 70-lecia powstania Katedry Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Wrocławskiego, miała na celu poszerzenie i wzbogacenie dyskursu o roli i statusie kultury we współczesnej Europie o rozważania prowadzone przez reprezentantki i reprezentantów przywołanych wyżej dyscyplin.

Ze względu na to, że konferencja odbyła się w mieście, które nosi w 2016 roku zaszczytne miano Europejskiej Stolicy Kultury, jej uczestnicy podjęli między innymi próbę odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu współczesna Europa zachowuje tożsamość związaną z własnym dziedzictwem kulturowym, a na ile otwiera się na świat, wchłaniając zjawiska i style życia przekraczające granice kontynentu. Dyskusji poddano także drugi z kluczowych wątków organizujących tegoroczne obrady, pytając o to, jakie tryby recepcji kategorii kultury ulegają „wyciszeniu”, a które okazują się szczególnie nośne w ramach antropologii, ale także poza nią, w innych dyscyplinach oraz w dyskursie publicznym; jaka jest współczesna europejska refleksja o kulturze, a jaka mogłaby być według oczekiwań samych badaczy oraz innych uczestników rzeczywistości społeczno-kulturowej. Obrady toczyły się w sesji plenarnej i w sesjach zorganizowanych przez Sekcje działające przy Zarządzie Głównym PTL.

Część pierwszą sesji plenarnej zajęła dyskusja wokół kluczowego pytania, które pojawiło się w tytule konferencji. Obrady rozpoczął prezes PTL, prof. Michał Buchowski, rozważaniami na temat zjawiska nietolerancji, które stanowi zaprzeczenie

---

¹ Konferencja została zorganizowana przez Zarząd Główny PTL i Oddział PTL we Wrocławiu; współorganizatorzy: Katedra Etnologii i Antropologii Kulturowej UW, Muzeum Etnograficzne Oddział Muzeum Narodowego we Wrocławiu, Europejska Stolica Kultury.

idei europejskości, wobec koegzystowania różnych grup etnicznych, narodowych i kulturowych w przeszłości starego kontynentu i współcześnie. Prof. Katarzyna Kaniowska zastanawiała się nad tym, jakiej antropologii potrzebuje współczesna Europa, podejmując refleksję nad miejscem i pozycją dyscypliny nie tylko w sektorze nauki, ale także poza nim – w przestrzeni publicznej. Rolę antropologii społeczno-kulturowej w antyhegemonicznej i subwersywnej refleksji o kulturze rozważała z kolei dr hab. Grażyna Kubica, na przykładzie swojego projektu badawczego realizowanego w środowisku kobiet ze Śląska Cieszyńskiego. Prof. Jan Święch przedstawił referat na temat muzeów europejskich na wolnym powietrzu, przypominając ich niebagatelną rolę we współtworzeniu kultury europejskiej, a także ich funkcję edukacyjną i popularyzatorską w zakresie materialnego dziedzictwa kulturowego. Wątek kulturotwórczej roli muzeum pojawił się też w wystąpieniu dr Romana Chmetyka, poświęconym etnicznym wyznacznikom kultury na pograniczu polsko-ukraińskim. Rolę folklorystyki w badaniach współczesnej kultury przedstawiła prof. Janina Hajduk-Nijakowska, akcentując ważność tej dyscypliny.

Część druga obrad plenarnych została poświęcona obchodom jubileuszu 70-lecia powstania Katedry Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Wrocławskiego. Zaproszeni prelegenci przedstawili historię tej instytucji, sylwetki uczonych współpracujących z katedrą, projekty badawcze i przedsięwzięcia naukowe realizowane przez jej pracowników w przeszłości i współcześnie. Obrady rozpoczął kierownik KEiAK UW prof. Eugeniusz Kłosek, prezentując współczesny profil katedry, kierunki zainteresowań naukowych jej pracowników i realizowane przez nich projekty badawcze. Prof. Zbigniew Jasiewicz podzielił się z zebranymi swoimi wspomnieniami na temat katedry oraz jej byłych pracowników, lokując tę placówkę na mapie rodzimej dyscypliny. Prof. Aleksander-Posern Zieliński omówił pozaeuropejskie fascynacje wrocławskich etnologów, prowadzących badania terenowe w Oceanii i na Syberii. Doc. dr František Vrhel i dr Zuzana Korecká z Uniwersytetu Karola w Pradze opowiedzieli o wieloletniej współpracy KEiAK UW z praskim Instytutem Etnologii, przypominając wspólne seminaria i wyjazdy pracowników obu instytucji. Tę część zamknęło wystąpienie prof. Katarzyny Kaniowskiej, która omówiła profil czasopism etnologicznych ukazujących się w katedrze („Zeszyty Etnologii Wrocławskiej”, „Tematy z Szewskiej”), doceniając ich rolę w popularyzacji i umacnianiu antropologii kulturowej w Polsce.

Po dyskusji rozpoczęły się obrady w ramach sesji zorganizowanych przez sekcje działające przy ZG PTL. Przyjęta w tym roku po raz pierwszy formuła obrad umożliwiła referentom podjęcie wielu wątków tematycznych związanych z zawartą w tytule konferencji myślą przewodnią. Sekcja Metodologiczna zorganizowała panel „Antropologiczne konteksty krytyki kulturowej”, w ramach którego wygłoszono referaty dotyczące zagadnień geopolityki, neoliberalizmu, edukacji, ekonomii, historii idei, sprawczości i podmiotowości, które stanowią przedmiot zainteresowań krytyki kulturowej. Wystąpienia podejmowały także refleksję nad kategorią zmiany społeczno-kulturowej oraz obserwowanymi współcześnie praktykami społecznymi, które w istotny sposób kształtują kategorię „europejskości”. Pierwszego dnia obrad rozważano zagadnienia defamiliaryzacji krytyki kulturowej (prof. Waldemar Kuligow-

ski), miejsca i sposobów funkcjonowania antropologii w epoce późnego industrializmu (dr hab. Monika Baer), potencjalnych zadań antropologii społeczno-kulturowej wobec wyzwań płynących z krytycznego oglądu neoliberalnej polityki edukacyjnej (dr Katarzyna Majbroda). Dr Rafał Kleśta-Nawrocki pytał: „jakiej prędkości potrzebuje Europa?”, analizując jej przemiany w trybie *slow* i *fast*. Mariusz Wieczerzyński zaprezentował swoje przemyślenia na temat europejskości w kontekście kolonializmu, natomiast Katarzyna Ceklarcz przedstawiła zjawisko neogóralszczyzny, na przykładzie komercjalizacji tradycji na Podhalu.

Drugiego dnia obrady w ramach Sekcji Metodologicznej poświęcono zagadnieniom metodologii antropologii kulturowej, problemom związanym z określeniem metod badawczych i celów poznawczych współczesnej antropologii (prof. Kaniowska). Znaczna część rozważań dotyczyła statusu poznawczego współczesnych praktyk etnologicznych opartych na współpracy z lokalnymi środowiskami – partnerami projektów badawczych, a także działań etnologicznych o charakterze animacyjnym, podejmowanych wspólnie z artystami (dr Tomasz Rakowski, Ewa Rossal). W toku obrad pojawił się również wątek wyzwań, jakie wiążą się z uprawianiem i analizowaniem autoetnografii widzianych jako świadectwa przemian zachodzących w dyscyplinie o znacznym potencjale poznawczym (Paula Wełyczko). Dyskutowano nad wystąpieniem dr. hab. Marcina Napiórkowskiego, który zastanawiał się nad problemami związanymi z próbą wytyczenia zakresu badawczego i metodologicznego badań nad pamięcią. Dr hab. Wojciech Piasek przedstawił z kolei obszary funkcjonowania historii poza Akademią, koncentrując się na przemyśle kreatywnym i kulturowym. Podjęto również dyskusję nad statusem archiwum w pracy etnologicznej; Filip Wróblewski przybliżył uczestnikom specyfikę etnologicznej pracy w archiwach, wskazując na liczne problemy związane z pozyskiwaniem danych archiwalnych oraz ich właściwym opisem. Inne referaty w ramach obrad omawianej sekcji prezentowały antropologiczną analizę ideologii politycznych i ekonomicznych oraz ich kulturowych reprezentacji (dr Michał Raucher), coachingu w kontekście antropologii retoryki (dr Michał Mokrzan), a także przykład etnografii przemysłu produkcyjnego, referujący badania antropolożki prowadzone w jednym z zakładów przemysłowych (dr Marta Songin-Mokrzan). Dr Mirosław Marczyk oraz dr Konrad Górny przedstawili społeczne, polityczne i ekonomiczne postawy lokalnej społeczności w obliczu wielkiej inwestycji przemysłowej, na przykładzie badań prowadzonych w gminie Dobrzeń Wielki.

Panel zorganizowany przez Sekcję Folklorystyczną, „Współczesna folklorystyka europejska. Teorie, metody, problemy badawcze”, był poświęcony krytycznej refleksji nad dominującymi w folklorystyce polskiej i europejskiej tendencjami w zakresie tematyki oraz stosowanych ujęć metodologicznych. Referenci analizowali także wkład folklorystyki w badania nad europejskim dziedzictwem kulturowym oraz możliwości zastosowania jej metod badawczych do analizy współczesnych zjawisk społecznych. W kolejnych wystąpieniach podejmowano tematy szczegółowe, skupiając się między innymi na takich kwestiach, jak rola folklorystyki w badaniach nad niematerialnym dziedzictwem kulturowym oraz w projektach z zakresu jego ochrony i praktyk animacyjnych (prof. Teresa Smolińska, dr Katarzyna Orszulak-Dudkowska, doc. dr hab.

Katia Michajłowa, prof. Michajło Chaj, prof. Larysa Vakhnina, dr Weronika Grozdew-Kołacińska), najnowsze tendencje w badaniach bajkozawczych oraz komparatystycznych (prof. Jolanta Ługowska, dr hab. Violetta Wróblewska, dr hab. Iwona Rzepnikowska), możliwości zastosowania technologii informatycznych w wyszukiwaniu i analizie tekstów folkloru (dr Filip Graliński, dr hab. Piotr Grochowski, dr hab. Piotr Wierzchoń), funkcje i formy folkloru w kulturze współczesnej, zwłaszcza tradycyjnych wierzeń (dr Bożena Józefów-Czerwińska), współczesnych legend miejskich (dr hab. Dionizjusz Czubała), folkloru uczniowskiego (dr Agnieszka Przybyła-Dumin) i motywów folklorystycznych w grach komputerowych (dr Katarzyna Marcol).

Sekcja Stroju Ludowego zorganizowała panel „Ubranie czy przebranie? Budowanie tożsamości indywidualnej i grupowej poprzez ubiór”. Jego uczestnicy zastanawiali się, jakie znaczenie ma ubiór w życiu codziennym oraz jakie są jego funkcje. Obrady otworzyły wystąpienia odwołujące się do zagadnienia etnodzianu (Adrianna Siebers) oraz inspiracji motywami tradycyjnymi w modzie *haute couture* i *prêt-à-porter* (dr Justyna Jaworska). Problematykę rekonstrukcji strojów ludowych oraz historycznych i ich współczesnego zastosowania w procesie budowania tożsamości grupowej (dr Wojtech Bagin, Marzena Badach) ukazano na przykładzie strojów z obszarów Podhala, nadwiślańskiego Urzecza (Elżbieta Piskorz-Branekova), Śląska Cieszyńskiego (dr Kinga Czerwińska), Poznania (strój Bambrów, dr Joanna Minksztym) oraz Kurpiów (dr Katarzyna Waszczyńska). Kwestie symboliki ubiorów i ich roli w określaniu tożsamości zaprezentowano na podstawie grup kibiców piłkarskich (dr Mariola Tymochowicz), fanów heavy metalu (dr Barbara Major), śląskich diakonis (Anna Seemann-Majorek) i grupy zawodowej hiszpańskich matadorów (dr Magdalena Ziółkowska-Kuflńska). Podczas obrad nie zabrakło także szerszej refleksji nad definiowaniem etniczności przez współczesnych projektantów mody oraz nad zagadnieniami etycznymi związanymi z wykorzystywaniem symboliki religijnej w modzie popularnej (dr Ludmiła Ponomar, dr Stanisława Trebunia-Staszal). Ostatnia część dotyczyła zagadnień edukacji regionalnej (omówionej przez Ewę Lorenz na przykładzie projektu realizowanego przez społeczność lokalną z pogranicza wielkopolsko-śląskiego, dla której inspiracją był tradycyjny ubiór etnograficznej grupy Hazów) oraz upowszechniania wiedzy na temat strojów ludowych (na przykładzie doświadczeń redakcji Atlasu Polskich Strojów Ludowych – dr Anna Weronika Brzezińska). Integralną częścią obrad było także spotkanie tematyczne poświęcone zagadnieniu „Leksykonu strojów ludowych”.

Sekcja Muzeologiczna zorganizowała panel „Europejskość w muzeum. Muzeum w europejskości”, w ramach którego wygłoszone zostały następujące referaty: dr Krzysztof Kowalski, „O europeizacji w muzeach. Przyczyny, konsekwencje i ograniczenia”, dr hab. Katarzyna Barańska, „Obcy w muzeum. O obecności mniejszości i wykluczonych w działaniach muzealnych”, dr hab. Anna Nadolska-Styczyńska, „Pozaeuropejskość w europejskim muzeum. Wyzwanie czy szansa?”, dr Damian Kasprzyk, „Muzeum regionalne w zmieniającej się Europie – bastion tożsamości, platforma integracji czy atrakcja turystyczna”, Aneta Popławska-Suś, „Historia mówiona w muzeum narracyjnym – droga ku demokratyzacji muzeów?”, Małgorza-

ta Oleszkiewicz, „Na styku kultur. Wizja Europy w Muzeum Kultur Europejskich w Berlinie” oraz Magdalena Zych, „Podnoszenie rzuconych rękawic. O co dziś pytają kolekcje etnograficzne?”.

W dyskusji zastanawiano się nad problemami definiowania i wyznaczania granic Europy i europejskości w różnych działaniach i projektach muzealnych. Największe zainteresowanie wywołały zagadnienia związane z podejmowaniem lub unikaniem przez muzea tematów „trudnych” lub tylko niepewnych, zarówno w odniesieniu do gromadzenia obiektów kulturowych, jak i ich wystawiennictwa. Rozważano również, jakie czynniki decydują o tym, że pewne tematy uznawane są w środowisku muzealników i etnologów za niełatwe i kłopotliwe. Dyskutowano kwestie stosunku do mniejszości etnicznych (np. kultury romskiej), możliwości tworzenia muzeów i wystaw przez ich przedstawicieli; zwrócono uwagę na delikatność materii relacji polsko-śląsko-niemieckich, charakterystycznych dla stref pogranicza (na Śląsku), problemy reprezentacji zbiorów ukraińskich w muzeach polskich oraz kultury żydowskiej, zwłaszcza tej przedstawianej w kontekście holokaustu.

W drugim dniu w ramach obrad Sekcji Muzealnej odbyła się dyskusja panelowa „Antropologiczny namysł nad europejską edukacją muzealną”. Pierwsza jej część była moderowana przez dr hab. Barańską, druga przez dr hab. Nadolską-Styczyńską. Czynny udział w dyskusji wzięli: dr Lucjan Buchalik, dr Hubert Czachowski, Magdalena Dolińska, Tomasz Górecki, dr Damian Kasprzyk, dr Olga Kwiatkowska, Teresa Lasowa, Irena Lew, Małgorzata Oleszkiewicz, Irena Soppa, Agnieszka Szepietuk-Barańska i Magdalena Zych. Rozważania dotyczyły miejsca edukacji w muzeum oraz roli odgrywanej w muzeach przez grupę zawodową edukatorów muzealnych. Uczestnicy zastanawiali się nad tym, czym jest edukacja muzealna, a czym być powinna. Mówiono o konieczności prowadzenia badań nad tym zagadnieniem, zwracając uwagę na edukację jako istotny element działalności muzeów, często stanowiący podstawowy sposób pozyskania odbiorcy. Jednocześnie podkreślono wagę pracy i konieczność odpowiedniego przygotowania osób zajmujących się edukacją, przekładających nierazko trudne treści ekspozycji muzealnych na język zrozumiały dla nieprofesjonalnych odbiorców.

Sekcja Antropologii Historii zorganizowała pod kierownictwem dr hab. Marty Kurkowskiej-Budzan i dr. hab. Jacka Kowalewskiego dwudniowy panel „Historia mówiona – etnografia – antropologia kulturowa: strategie, paralele, kontrasty”. Każda z sesji składała się z dwóch integralnych części: odczytów oraz debat z udziałem zaproszonych gości. W pierwszym dniu miało miejsce wystąpienie dr. Piotra Filipkowskiego „Czy możliwa jest «transformacyjna» historia mówiona? O wstępnych trudnościach badania historii stoczni gdyńskiej w perspektywie oddolnej”. W drugiej części panelu odbyła się debata poświęcona trzem obszarom problemowym: charakterystyce najważniejszych strategii historii mówionej w Polsce; wyzwaniom i zadaniom stojącym przed rodzimą historią mówioną oraz podobieństwom i różnicom między historią mówioną a antropologią kulturową i etnografią. W debacie wzięli udział: dr Katarzyna Bock-Matuszyk, dr Filipkowski, dr Dobrochna Kałwa, dr Anna Kurpiel, dr Tomasz Rakowski, dr hab. Marta Kurkowska-Budzan (za pośrednictwem łącza wideokonferencyjnego) oraz dr hab. Kowalewski, który pełnił jednocześnie rolę moderatora dyskusji. Uczest-

nicy na wstępie zaprezentowali krótkie wystąpienia dotyczące wskazanej wyżej problematyki, a następnie dyskutowano nad przedstawionymi tezami.

W drugim dniu obrad przeprowadzono dyskusję nad referatami dr Kurpiel „Powielając własne błędy lub ucząc się od siebie” oraz dr Kałwy, „Jakiej historii mówionej potrzebuje humanistyka? O konsekwencjach metodologicznych transdyscyplinarnej wędrówki metod (i pojęć)”. Następnie odbył się „okrągły stół” poświęcony refleksji nad relacjami antropologii kulturowej i historii mówionej w badaniach nad tak zwanymi dziejami oddolnymi. Pretekstem i punktem wyjścia do dyskusji były tezy dwóch artykułów: dr Rakowskiego („Historia mówiona i źródła etnograficzne jako «wiedza pewna»”) oraz dr Filipkowskiego („Historia mówiona jako historia faktyczna albo jak «odantropologizować» opowieści o przeszłości?”), opublikowanych w „Roczniku Antropologii Historii” za rok 2015. W debacie udział wzięli: dr Filipkowski, dr Kałwa, dr Kurpiel, dr Rakowski oraz dr hab. Kowalewski, moderujący całość dyskusji. Materiały związane ze spotkaniem – referaty oraz dyskusje panelowe – zostaną opublikowane w tomie „Wrocławskiego Rocznika Historii Mówionej” za rok 2018.

W konferencji podjęto rozważania na temat wielu zjawisk, procesów i praktyk kulturowo-społecznych, które składają się na zróżnicowane kulturowo oblicze współczesnej Europy. Prelegenci oraz pozostali goście konferencji dyskutowali także na temat dynamicznych przeobrażeń geopolitycznych i procesów globalizacyjnych (takich jak ruchy migracyjne oraz towarzyszące im reakcje społeczeństw, konflikty światopoglądowe, religijne, etniczne i narodowe), jak i obserwowanych zmian społeczno-kulturowych, wpływających na przyszłe oblicze kontynentu. Nie unikano trudnych problemów wykluczenia społecznego, nietolerancji wobec Innych, nacjonalizmu czy wręcz ksenofobii. Zagadnienia te zostały poddane refleksji antropologicznej, socjologicznej oraz filozoficznej, pokazującej, że opisy i interpretacje tych zjawisk stają się częścią naszych wyobrażeń o Europie, a tym samym istotnym elementem rzeczywistości europejskiej².

Katarzyna Majbroda

---

² Opracowanie powstało na podstawie sprawozdań Anny Weroniki Brzezińskiej, Małgorzaty Oleszkiewicz, Katarzyny Majbrody, Piotra Grochowskiego i Jacka Kowalewskiego.